

Valdkond Mina ja keskkond

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgiks** on, et laps individuaalsest eripärast lähtuvalt valdkonnas Mina ja keskkond :

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonna;
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond **sisu:**

- **sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas; üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid;
- **tervise väärtustamine,** tervislik toitumine; inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- **looduskeskkond:** kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- **tehiskeskkond:** ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel:**

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäeva elust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunsti ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Sotsiaalne keskkond mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, lapse õigused, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, sotsiaalsed toimetulekuoskused.	<p>Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime;</p> <p>Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol;</p> <p>Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele;</p> <p>Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning pesemisruum ja wc;</p> <p>Matkib täiskasvanu eeskujul tegevusi ;</p> <p>Paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta;</p> <p>Nimetab küsimisel oma perekonna</p>	<p>Ütleb vastuseks nime küsimisele oma ees- ja perekonnanime;</p> <p>Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedel;</p> <p>Loetleb oma õdede-vendade nimed;</p> <p>Teab, kas ta on tüdruk või poiss;</p> <p>Nimetab küsimisel oma lasteaiakaaslaste ja õpetajate ning õpetaja abi nimesid;</p> <p>Tutvub eesti lipu värvidega;</p> <p>Asetab juhendamisel töövahendid kokkulepitud kohta;</p> <p>Teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid;</p>	<p>Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed;</p> <p>Kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet;</p> <p>Tutvub eesti rahva tähtpäevade ja kommetega;</p> <p>Tutvub erinevate elukutsetega ja eristab neid tegevuse alusel;</p> <p>Õpib enne uue tegevuse alustamist korrastama eelnevat kohta;</p> <p>Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta; selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna;</p> <p>Tutvub Laulasmaa tuntumate asutustega ja nende</p>	<p>Ütleb küsimisel oma kodukoha nime;</p> <p>Nimetab lasteaia töötajaid ja nende tööülesandeid;</p> <p>Teab ja nimetab oma lasteaia nime, kirjeldab Laulasmaa Kooli lasteaeda;</p> <p>Selgitab mängu- või töökoha korrastamise vajadust;</p> <p>Kirjeldab oma kodu, räägib oma vanematest, vanavanematest;</p> <p>Teab tähtsamaid rahvakalendri tähtpäevi ja kombeid;</p> <p>Selgitab, millal lipud heisatakse ja hünni lauldakse;</p> <p>Selgitab eluliste olukordade põhjal, mis</p>	<p>Teab oma kodust aadressi ja oma pere kontakttelefoni;</p> <p>Arutleb kooli ja lasteaia erinevuste üle;</p> <p>Tunneb lapse põhiõigusi (lapse õiguste konventsioon);</p> <p>Teab enimtuntud elukutsete tööülesandeid ja töövahendeid. Selgitab töökäimise vajadust, teab raha otstarvet;</p> <p>Teab, kuidas öelda EI, et kaitsta ennast ohtlikesse olukordadesse sattumise eest;</p> <p>Teab kelle poole ja kuidas õnnetuse korral abi vajades tuleks pöörduda;</p> <p>Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta , paneb märjad riided ise kuivama. Viib ettevõetud tööd</p>

	<p>liikmeid; Nimetas küsimisel loomi; matkib loomade häälsusi Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu; Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist ; Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast; Mängib koos õpetajaga, mängib lühiajaliselt üksinda; Tutvub viisakusreeglitega;</p>	<p>Meeldetuletamisel tänab ja palub; tervitab ja jätab hüvasti; Küsimisel selgitab, kes on sõbrad; Kuulab lühiajaliselt kaaslast. Õpib jagama mänguasju, mängib üksi ja koos teistega;</p>	<p>tegevusaladega; Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust; Kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad, Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid; Täidab lihtsamaid lauakombeid ; Loob lühiajalisi sõprussuhteid; mängib pikemalt üksi, väikese grupi lastega, arvestab mängureeglitega; Lohutab omaalgatuslikult kaaslast;</p>	<p>on õige või vale, täidab viisakusreegleid; Nimetas küsimisel, mis keelt (keeli) räägivad muukeelsed lapsed rühmas, teab nende rahvust, nimetas erinevaid Euroopa riike, rahvust ja keeli; Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest tuleb kõikidesse inimestesse sõbralikult ja abivalmilt suhtuda ; Katab lauda, täidab süües iseseisvalt lauakombeid, maitseb kõiki toite; Oskab kirjeldada sõbra positiivseid omadusi; Mängib mitmest tegevusest koosnevaid loovmänge; Kaasab mängu teisi lapsi; Arvestab etteantud</p>	<p>lõpule; Kirjeldab oma kodukohta, tunneb Keila valla lippu ja vappi. Nimetas ja kirjeldab Eesti rahvussümboolikat; Nimetas 4-5 erinevat Euroopa rahvust, riiki ja keelt, austab rahvuste eripära ja erinevaid kombeid; Teab ja kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid; Tutvub esivanemate aastaringsete töödega ja tööriistadega; Teab ja väljendab käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda; Mõistab ja selgitab erinevate abivahendite (nt prillid, ratastool, kaldteed tänavatel) vajadust; Kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud</p>
--	---	--	---	--	--

				mängureeglitega, oskab kaotada;	viisakusreeglitele ja korrigeerib seda vajadusel; Loob püsivaid sõprussuhteid; selgitab sõpruse tähendust, kirjeldab enda ja sõbra positiivseid omadusi; Põhjendab oma seisukohti, lahendab konflikte sõnaliselt; Loob oma mängu, koos reeglitega. Mängib kestvalt üksinda, väiksemas grupis ja suures grupis. Täidab mängureegleid. Oskab kaotada;
--	--	--	--	---------------------------------	--

<p>Tervis</p> <p>Tervis, inimese elukaar, hügieen, hammaste tervis, tervislik toitumine, inimene- inimkeha, emotsioonid, ohutu käitumine ja hädaolukorras õige käitumine.</p>	<p>Täiskasvanu suunamisel peseb ja kuivatab käsi, nägu;</p> <p>Sööb iseseisvalt;</p> <p>Omandab WC kasutamise oskused;</p> <p>Söögilauas istub sirgelt ja rahulikult.</p>	<p>Nimetab erinevaid toiduaineid;</p> <p>Teab ja kasutab lihtsamaid lauakombeid;</p> <p>Oskab ise nina nuusata;</p> <p>Oskab nimetada ohte ja ohtlikke tegevusi(2-3 nimetust);</p> <p>Kasutab iseseisvalt WC-d ;</p> <p>Õnnetuse korral teavitab õpetajat;</p>	<p>Teab ja täidab hügieenireegleid;</p> <p>Oskab nimetada hammaste tervise tagamiseks vajalikke tegevusi:</p> <p>Teab ja oskab nimetada toiduaineid, mida on tervisliku toitumise puhul vaja iga päev süüa;</p> <p>Teab mida peab tegema, et olla terve;</p> <p>Räägib oma tunnetest;</p> <p>Omab esmaseid teadmisi inimkehast;</p> <p>Teab, kuidas liigub toit inimese kehas-toidu teekond;</p> <p>Pöörduv õnnetuse korral abi saamiseks täiskasvanu poole;</p> <p>Oskab nimetada Hädaabi numbri 112 ja</p>	<p>Teab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;</p> <p>Märkab ja mõistab enda ja teiste emotsioone;</p> <p>Oskab iseseisvalt toime tulla isikliku hügieeniga.</p> <p>Saab aru ja oskab selgitada suu hügieeni tähtsust;</p> <p>Mõistab ja oskab selgitada tervisliku toitumise reegleid (taldrikureegel);</p> <p>Tutvub meeleelundite tööga ja nende kaitsmise võimalustega;</p> <p>Vajadusel oskab õnnetuse korral abi kutsuda ja õigesti toimida;</p>	<p>Mõistab ja oskab selgitada, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist;</p> <p>Oskab eristada erinevaid elutsükkeid (elukaar);</p> <p>Tunneb mõnda (3-4) ravimitaime;</p> <p>Mõistab ja oskab selgitada oma tundeid.</p> <p>Tuleb toime tugevate emotsioonidega, oskab selgitada nende põhjusi ning pakub välja lahendusi.;</p> <p>Mõistab ja oskab selgitada keha elundite olulisemaid funktsioone;</p> <p>Oskab abi kutsuda ja õigesti toimida väikese trauma korral;</p> <p>Teab organismile kahjulikke aineid : suits, alkohol;</p>
--	---	--	--	---	--

			mängib koos õpetajaga läbi selle kasutamise;		
--	--	--	--	--	--

<p>Loodus</p> <p>Kodukoha taimed</p>	<p>Osutab looduses ja pildil puudele ;</p> <p>Leiab loodusest ja pildilt lille;</p> <p>Leiab loodusest ja pildilt seene;</p> <p>Osutab küsimisel õunale ja pirnile, eristab maitset magus-hapu;</p> <p>Osutab küsimisel porgandile ja kartulile. Tutvub toore porgandi ja kartuli maitsega;</p>	<p>Õpib eristama lehtpuud ja okaspuud, tutvub nende nimetustega, tutvub mõistega mets;</p> <p>Tutvub 2-3 kasvava lille ja nende nimetustega, Teab ja nimetab õite ja lehtede värvusi;</p> <p>Eristab tuttavaid kõõgivilju kuju, värvuse ja maitse järgi;</p> <p>Nimetab 2-3 puuvilja;</p>	<p>Nimetab ja eristab leht- ja okaspuid, võrdleb looduses lehtpuud ja okaspuid. Teab ja kirjeldab mõistet mets;</p> <p>Eristab ja nimetab tuttavate puude vilju;</p> <p>Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel; Eristab ümbritsevast taimestikust põõsaid;</p> <p>Õpib tundma taime maapealseid osi; Teab tuntumaid aasa ja metsalilli;</p> <p>Nimetab seene osadena kübara ja jala, tunneb ära kärbseseene,</p> <p>Tunneb tuntumaid juurvilju, aedvilju ja puuvilju. Teab nende kasvukohti ja eristab kuju, värvuse, maitse ja lõhna järgi,</p>	<p>Tunneb looduses ära tuttavaid puud lehtede ja viljade järgi. Teab ja nimetab puu osi;</p> <p>Liigitab puud lehtpuudeks ja okaspuudeks, nimetab tuntumaid puud;</p> <p>Tunneb ja eristab mõningaid sageliesinevaid metsamarju;</p> <p>Õpib tundma sageliesinevaid mürgiseid taimi;</p> <p>Eristab välimuse järgi söögi- ja mürgiseid seeni. Kirjeldab, söögiseente kasutusvõimalusi;</p> <p>Tunneb ning nimetab erinevaid viljapuid ja nende vilju; Nimetab ja eristab maitse järgi tuttavaid puu- ja kõõgivilju;</p>	<p>Võrdleb puud, põõsaid ja lille ning leiab sarnasusi ja erinevusi;</p> <p>Nimetab leht- ja okaspuude ja põõsaste vilju ja seostab neid konkreetse taimega;</p> <p>Nimetab ja tunneb mõnda Eestis mittekasvatavat puuvilja;</p> <p>Tunneb ja eristab tuntumaid aias kasvavaid marjapõõsaid;</p> <p>Tunneb ja eristab tuntumaid aias kasvavaid lille;</p> <p>Tunneb ja eristab tuntumaid metsalilli;</p>
---	---	---	---	---	--

			kirjeldab nende kasutusvõimalusi;	Teab ja oskab nimetada taime maapealseid ja maaaluseid osi, eristab taimi kasvukoha järgi (toataimed). Hoolitseb taimede eest;	
Kodu ja metsloomad	<p>Tutvub tuntumate koduloomadega, matkib nende häälightsusi;</p> <p>Leiab mänguasjade seast ja pildilt tuttavaid loomi;</p> <p>Osutab küsimisel loomade erinevatele kehaosadele;</p> <p>Leiab looduses ja pildil linnu. Osutab küsimisel linnu kehaosadele;</p> <p>Leiab mänguasjade seast ja pildilt kala. Osutab küsimisel kalale;</p>	<p>Teab tuntumaid koduloomi ja linde ja matkib nende häälightsusi;</p> <p>Teab tuntumaid metsloomi;</p> <p>Eristab linde, leiab looma ja linnu erinevusi;</p> <p>Tutvub enimnimetatud põhja – ja lõunamaa loomadega;</p>	<p>Eristab kodu-ja metsloomi, teab erinevusi;</p> <p>Teab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi.</p> <p>Kirjeldab erinevate loomade elupaiku. Teab loomi, kes magavad talveund, tutvub selle põhjustega;</p> <p>Nimetab tuntumaid linde. Oskab nimetada linnu kehaosi;</p> <p>Teab tuntumaid putukaid.</p>	<p>Oskab nimetada tuntumate koduloomade poegade nimetusi;</p> <p>Tutvub erinevate kodulindudega;</p> <p>Teab kodu ja metsloomade erinevusi. Võrdleb koduloomade ja metsloomade elu;</p> <p>Tutvub lindude rände ja selle põhjustega;</p> <p>Nimetab lindude ühiseid omadusi. Nimetab 2-3 paigalindu ja rändlindu;</p> <p>Nimetab 5-6 putukat, tutvub putukate iseloomulike tunnuste ja</p>	<p>Tunneb koduloomi. Teab koduloomadega seotud töid tegemisi talus;</p> <p>Teab erinevaid lemmikloomi. Tutvub lemmikute eest hoolitsemise vajadusega. Räägib oma lemmikloomast;</p> <p>Teab tuntumaid paigalinde ja rändlinde, võrdleb nende elukorraldust. Tunneb mõnede lindude hääli;</p> <p>Nimetab kalu, teab akvaariumikalade ja looduses elavate kalade erinevusi. Tunneb Eesti rahvuskala- räime.</p>

			<p>Leiab loodusest ja pildilt kärkse, sääse, ämbliku;</p> <p>Kirjeldab mõningaid kaladele iseloomulikke tunnuseid;</p>	<p>eluviisiga;</p> <p>Teab ja kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid ja elupaiku;</p>	<p>Nimetab tuntumaid Eestis elavaid roomajaid. Tunneb pildil rästikut. Tutvub pildil maailma suurimate roomajatega;</p>
<p>Muutused looduses, taevakehad</p>	<p>Osutab küsimisel pildil Päikesele. Teab, et päikest ei või vaadata;</p> <p>Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi;</p>	<p>Tutvub lihtsamate ilmastikunähtustega; (oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi ka vaatlemisel)</p> <p>Eristab päeva ja öö tunnuste järgi. Teab taevakehi kuu ja päike;</p>	<p>Tutvub aastaegade ja nende tunnustega;</p> <p>Selgitab ilmastiku muutuste mõju inimestele, loomadele ja taimedele;</p> <p>Iseloomustab erinevaid ilmastikunähtus;</p> <p>Teab ja selgitab öö ja päeva erinevust ;</p>	<p>Nimetab erinevaid aastaegadest tulenevaid töid ja tegevusi aias ja metsas;</p> <p>Nimetab ööpäeva osad. Kirjeldab päeva osade tegevusi. Jutustab oma tegevustest päeva jooksul;</p>	<p>Teab aastaegade järgnevust. Mõistab aastaegade seotust päeva pikkusega ja ilmastikuga; Kirjeldab aastaegade vaheldumisega seotud muutusi looduses;</p> <p>Koostab ilmastikukalendrit;</p> <p>Tutvub mõistega kosmos. Omab lihtsamaid teadmisi päikesesüsteemist, teab mõistet planeet Maa;</p>
<p>Elukeskkond</p>	<p>Osutab küsimisel veele, lumele ja jääle;</p> <p>Eristab mõisteid soe-külm;</p>	<p>Tunneb ja nimetab vett, lund ja jääd.</p> <p>Nimetab ja kirjeldab vaatlemisel kivi, liiva, savi, mulda.</p>	<p>Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks.</p> <p>Teab ja selgitab, et</p>	<p>Tunneb ära pildilt ja looduses vee erinevates olekutes ;</p> <p>Põhjustab puhta õhu vajalikkust.</p> <p>Nimetab tegevusi, mille</p>	<p>Kirjeldab mõningaid loodusnähtusi ja tunneb neid ära looduses;</p> <p>Põhjustab loomade ja taimede erinevust maakera</p>

	Osutab küsimisel liivale, mullale, kividele.		lumi ja jää muutuvad sulades veeks; Kirjeldab puhast vett. Toob näiteid, milleks inimene vett vajab.	käigus on vaja õhku. Kirjeldab, mis saastab õhku;	erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga; Kirjeldab veekogude erinevusi;
Inimese mõju loodusele	Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti; Toidab koos täiskasvanuga linde; Teab, et peenralt lilli ei korjata, oksti ei murta jne;	Jutustab, mida talvel lindudele toiduks panna; Leiab looduses prahi ja toob selle kokkulepitud kohta, viskab prügi prügikasti Võtab aktiivselt osa lasteaia õueala ja lähiümbruse koristustöödest;	Teab, miks on talvel lindude ja loomade elu raskem. Selgitab, mida talvel lindudele ja loomadele toiduks panna võib; Põhjendab, miks visatakse praht prügikasti; Teab kuidas käituda looduses nii, et loodust mitte häirida;	Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda; Teab, kuidas jõuab prügi prügimäele, mõistab enda rolli ümbruse puhtana hoidmisel; Selgitab, miks on vaja ja kuidas on võimalik vett ja elektrit säästlikult kasutada;	Teab looduse hoidmise ja säästliku kasutamise põhimõtteid; Põhjendab prügi sorteerimise vajadust ja teab, kuidas tekkiva prügi hulka vähendada; Otsib koos õpetajaga inimtegevuse positiivseid ja negatiivseid mõjusid kodukoha loodusele;
Tehiskeskkond ehitised, kodutehnika, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond	Tutvub lihtsamate liiklusvahenditega;	Oskab nimetada maja osi - uks, aken, sein, katus, korsten; Nimetab lihtsamaid kodumasinaid ja teab nende otstarvet; Tutvub erinevate transpordivahenditega ja nendega seonduvate ametitega auto- autojuht;	Oskab kirjeldada oma kodu, selle erinevaid ruume ja nende kasutamist; Tutvub helkurite kasutusvõimalustega ja oskab neid kasutada, oskab koos täiskasvanuga ohutult tänaval liikuda;	Tutvub erinevate ehitistega ja teab nimetada ehitusmaterjale; Teab erinevaid transpordivahendeid ja nendega seonduvaid ameteid. Teab sõidukite otstarvet. Tutvub ühistranspordi kasutamise reeglitega;	Kirjeldab ehitisi, oskab välja tuua ja võrrelda erinevusi. Nimetab erinevaid ehitusmaterjale Tutvub mõistega elekter. Teab esmaseid elektrikodumasinat ohutustehnika nõudeid ja säästva kasutamise võimalusi;

		buss- bussijuht; Tutvub esmaste jalakäija ohutu liiklemise reeglitega. Tutvub mõistetega kõnnitee, helkur, ülekäigurada; Tutvub ohutute jalgrattasõidu reeglitega lasteaia õuealal,		Teab sageli esinevaid liiklusmärke ja nende tähendust. Tunneb valgusfoori värvide tähendust. Kasutab helkurit. Oskab tänaval ohutult liigelda. Mõistab autos turvavöö kasutamise vajadust; Tutvub esmaste arvutiga seotud mõistete ja tegevustega;	Oskab liikuda tänaval käitades liikluseeskirjade kohaselt; Tutvub arvuti kasutamise võimalustega. Teab virtuaalkeskkonnaga seotud ohtusid;
--	--	--	--	---	---

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;

- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Valdkond **Keel ja kõne**

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne **sisu**:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine,
- lastekirjanduse tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel**:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Keel ja kõne keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;	Hääldab õigesti lühikesi tuttavaid sõnu, mis ei sisalda raskeid häälikuid; Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid; Mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis, Kasutab kõnes värvust, suurust jt. hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu; Mõistab kõnes kasutatavaid üldnimetusi (lapsed, riided); Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses 2-3-sõnalisi	Hääldab õigesti enamikku häälikutest; Kasutab nimisõnu, tegusõnu, omadussõnu; Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt. lapsed, riided); Kasutab oma kõnes õigesti enamikku käändevorme; Oskab vastata küsimustele: Mida teeb ? Mida teevad ?	Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt. -nt, -lt, -mp jne.); Mõistab ja kasutab kõnes nii üld-kui ka liiginimetusi (nt. kuusk, kask – puu; tuvi, kajakas – linnud); Kasutab kõnes elus ja eluta objektide osade nimetusi (käpad, saba, rool); Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tutimüts, kelgumägi);	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid; Hääldab õigesti 3 – 4 silbilisi sõnu; Hääldab õigesti 1 – 2 silbilisi häälikuühendiga sõnu; Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt diivan, banaan); Leiab sõnadele antonüüme nt lühike – pikk, must – puhas; Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav); Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (nt hommik, päev, õhtu, öö) ;	Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda; Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid; Kasutab kõnes kõiki käände - ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses; Valdab suhtlemiseks piisavalt sõnavara; Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt. Fanta, šokolaad); Kasutab kõnes mõningaid sünonüüme ehk sama tähendusega sõnu nt jookseb, lippab, sibab; Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu;

	lauseid, mis on osaliselt grammatiliselt vormistamata;		<p>Kasutab lihtlauseid sealhulgas koondlauseid (nt. ema ostis poest saia, leiba, võid);</p> <p>Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt. sõitis, laulsid);</p> <p>Harjutab kõikide häälikute õiget hääldust;</p>	<p>Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (nt. lilled-tulp ja roos);</p> <p>Kasutab oma kõnes omadussõna võrdlusastmeid nt suur-suurem-kõige suurem;</p> <p>Kasutab oma kõnes õigesti nimisõnu mitmuses;</p> <p>Kasutab lauses erinevaid sidesõnu aga, ja, et, siis;</p>	<p>Kasutab õigesti aja – ja ruumisuheid väljendavaid sõnu nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast;</p> <p>Mõistab üldnimetusi nt. transport, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad;</p> <p>Kasutab tingivat kõneviisi: mängiksin, teeksin;</p> <p>Kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme ainsuses ja mitmuses nt. ilusatel lilledel;</p> <p>Kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme nt. saab lauljaks, jookseb kivini;</p>
suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;	<p>Vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse või elementaarse lausega;</p> <p>Väljendab oma soove, vastab dialoogis küsimusele;</p>	<p>Kirjeldab enda või kaaslase tegevust tegevuse käigus 1 – 2 lausega;</p> <p>Mõistab lihtsamat etteloetud kirjanduslikku teksti,</p>	<p>Kirjeldab enda ja kaaslase sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2 – 3 lausega</p> <p>Räägib 2 – 3</p>	<p>Räägib oma kogemustest seotud lausetega, kasutab sidesõnu;</p> <p>Kasutab dialoogis erinevaid suhtlemisstrateegiaid (nt. veenmine, palumine)</p>	<p>Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;</p> <p>Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt</p>

	<p>Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis;</p>	<p>mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;</p> <p>Suudab ise suhtlust algatada;</p> <p>Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve);</p> <p>Räägib endast minavormis;</p> <p>Kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist);</p> <p>Mõistab ja täidab kaaslaste soove ning täiskasvanute korraldusi;</p>	<p>lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest;</p> <p>Räägib 2 – 3 lausega meeldivast mänuuasjast (mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib),</p> <p>Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause;</p> <p>Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;</p> <p>Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;</p> <p>Kasutab tuntud situatsioonis</p>	<p>sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest;</p> <p>Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid;</p> <p>Räägib iseendast; tunneb huvi teiste inimeste vastu, esitab küsimusi;</p> <p>Oskab kaasa rääkida teiste algatatud teemadel;</p> <p>Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust;</p> <p>Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausetega;</p> <p>Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega;</p> <p>Vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal,</p>	<p>reageerida;</p> <p>Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;</p> <p>Jutustab olu – ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ja olulised detailid;</p> <p>Räägib sellest, mida hakkab tegema, planeerib kõneliselt tuttavaid tegevusi;</p> <p>Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti, tuletab järgnevat tegevust;</p> <p>Jutustab oma sõnadega kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist;</p>
--	---	--	---	---	---

			<p>viisakus- väljendeid</p> <p>Kuulab ja mõistab eakohast teksti, oskab vastata teksti puudutavatele küsimustele;</p>	<p>esitab tunnetusliku sisuga küsimusi nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha? ;</p> <p>Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust; Kuulab aktiivselt ettelugemist, esitab küsimusi;</p>	<p>Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja;</p>
<p>lugemine ja kirjutamine,</p>	<p>Vaatab iseseisvalt ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid;</p> <p>Täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta;</p>	<p>Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid, osutab ja kommenteerib pilte;</p> <p>Kritseldab kriidi või pliiatsiga;</p>	<p>Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti;</p> <p>Matkib lugemist ja kirjutamist;</p> <p>Tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas;</p>	<p>Häälib täiskasvanu abiga 1 – 2 silbilisi sulghäälikuta sõnu;</p> <p>Määrab hääliku asukoha sõna alguses, lõpus, sees;</p> <p>Kordab täiskasvanu eeskujul erivältelisi sõnu;</p> <p>Tunneb peaaegu kõiki tähti,</p> <p>Kirjutab õigesti üksikuid lihtsaid sõnu joonistähedega;</p>	<p>Tunneb tähti ja veerib kokku 1 – 2 silbilisi sõnu;</p> <p>Kirjutab joonistähedega 1 – 2 silbilisi sõnu õigesti;</p> <p>Häälib õigesti 1 – 2 silbilisi sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu;</p> <p>Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut;</p> <p>Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades väliseid abivahendeid (nt. klotse, nõöpe vms.) sõnade arvu märkimiseks;</p> <p>Muudab kuulmise teel täiskasvanule järele</p>

					<p>hääldades sõna vältstruktuuri nt. koll – kool, linna – lina, tibu – tippu;</p> <p>Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis nt. poe – ja tänavanimed, sildid ;</p> <p>Eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest nt. tass – kass, pall – sall, tuba – tupp;</p>
lastekirjanduse tutvustamine	<p>Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste;</p> <p>Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust;</p>	<p>Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste.</p> <p>Loeb peast või kordab 2 – 4 realist luuletust või liisusalmi;</p> <p>Oskab raamatuid võtta riulilt ja oma kohale tagasi asetada;</p> <p>Oskab hoida raamatuid;</p> <p>Tunneb huvi raamatute vastu ja vaatab iseseisvalt eakohaseid</p>	<p>Loeb peast või kordab järele 4 – 6 realist luuletust või liisusalmi;</p> <p>Kasutab loetust saadud teadmisi vabas mängus, igapäevategevustes ja lavastustes;</p> <p>Suhtub lugupidavalt raamatutesse;</p> <p>Kasutab pildiraamatu illustatsioone tekstist arusaamiseks;</p>	<p>Loeb peast 8 realisi liisusalmi või luuletusi;</p> <p>Oskab eristada positiivseid ja negatiivseid tegelasi ning häid ja halbu tegusid;</p> <p>Mõistab tegelaste emotsioone ja elab kaasa nende tunnetele;</p> <p>Oskab eristada juttu luuletusest;</p> <p>Oskab märgata raamatu illustatsioonidel kujutatud detaile näit: miimika, žestid, poosid;</p> <p>Oskab luuletust ilmekalt</p>	<p>Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule;</p> <p>Loeb peast 8 realisi salme, luuletusi;</p> <p>Kasutab aktiivselt lavastustes ja luuletuste esitamisel oma initsiatiivi, iseseisvust ja loomingulisi võimeid;</p> <p>Omandab loetu põhjal õigeid väärtushinnanguid, eetilisi hoiakuid, suhtub hoolivalt ümbritsevase keskkonda;</p> <p>Jätab meelde ja kasutab tuntud vanasõnu ,</p>

		pildiraamatuid;		esitada; Tunneb huvi erinevate lavastuste vastu ja soovib osaleda; Saab aru lihtsatest mõistatustest, vanasõnadest;	kõnekäände, mõistatusi; Eristab muinasjuttu tõsielujutust ja tutvub muistenditega;
--	--	-----------------	--	---	---

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 8) hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad;
- 10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- 11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond Matemaatika

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgiks** on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;

- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatilisel kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Hulgad, loendamine, arvud, arvutamine;	Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast samasuguse eseme; Leiab erinevate esemete hulgast 1-2 täiskasvanu kirjeldatud eset;	Moodustab hulka kahe ühise tunnuse alusel; Eristab mõisteid üks ja palju; Tunneb põhivärve; Loendab 5 piires.	Võrdleb kaht hulka üht eset teise peale/alla asetades; Tunneb mõisteid rohkem, vähem ühepalju; Tunneb arve 1-5, teeb 5 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu	Otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka suuruse, värvi, kuju, otstarbe alusel; Moodustab kaks hulka öeldud arvsõna järgi; Koostab kaks hulka,	Võrdleb hulki loendamise teel; Moodustab hulki 2 erineva tunnuse alusel; Koostab matemaatilise jutukese kahe ettenähtud hulga järgi;

			<p>ja teab arvude järjestust;</p> <p>Oskab moodustada uue suuruse ühe lisamise teel ja sõnastab loendamisel saadud tulemuse;</p> <p>Tunneb põhivärvidele lisaks oranži, lillat, musta, valget ja mõisteid hele –tume;</p>	<p>kui on öeldud mitu elementi on ühes rohkem/vähem kui teises;</p> <p>Tunneb arve 1-10, teeb 10 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu ja teab arvude järjestust;</p> <p>Tunneb järgarve, vastab küsimusele mitmes?;</p>	<p>Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu;</p> <p>Tunneb numbreid 1-12, teab numbrimärkide järjestust 1-12 ja oskab neid kirjutada;</p> <p>Tunneb märke (-;+;=); liidab ja lahutab 5 piires.</p>
<p>suurused ja mõõtmine; orienteerumine ajas, ruumis ja tasapinnal</p>	<p>Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse ja peale;</p> <p>Tutvub mõistetega suur-väike;</p>	<p>Tunneb ja oskab kasutada mõisteid: suurem- väiksem; pikem lühem; päev-öö; hommik-õhtu; üleval-all; ees-taga (enda suhtes); Teab mõisteid SUUREM-VÄIKSEM; PIKEM-LÜHEM; ÖÖ-PÄEV; HOMMIK-ÕHTU; ÜLEVAL-ALL; EES-TAGA, KITSAM-LAIEM ja oskab neid</p>	<p>Tunneb ja oskab kasutada mõisteid: kitsam-laiem, madalam-kõrgem, hommik-lõuna-õhtu, all-peal-sees, üleval-all-keskel (paberil). Oskab määrata vasak-parem käsi; Tutvub mõistega nädal ja nädalapäevade nimetustega;</p>	<p>Tunneb ja oskab kasutada mõisteid: rohkem-vähem-ühepalju; eile-täna-homme;</p> <p>Teab nädalapäevade nimetusi ja järjestust;</p> <p>Teab, mis aastaajal on tema sünnipäev ;</p> <p>Teab ja mõistab suuruste suhtelisust;</p>	<p>Oskab kaugusi mõõta kokkulepitud mõõduga;</p> <p>Tutvub mõõtühikutega (m. l-kg, euro);</p> <p>Tutvub mõistetega rida, veerg;</p> <p>Oskab määrata seieritega kellal aega täistundides, pooltundides;</p> <p>Teab kuude nimetusi;</p> <p>Teab oma sünnipäeva kuud ja kuupäeva;</p>

		kasutada.			
geomeetrilised kujundid.	Leiab täiskasvanu juhendamisel sarnase kujundi (ümmargune-kandiline).	Teab ja kasutab mõisteid ümmargune, kandiline.	Tutvub kujunditega: ring, ruut, kolmnurk, ristkülik.	.	Eristab kujundit kehast; ring-kerä, ruut-kuup, ristkülik-risttahukas.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukehi;
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 9) oskab öelda kellaega täistundides;
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst **sisu:**

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel:**

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
<p>Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;</p> <p>Voolimine</p>	<p>Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt voolimismassi kuju, tükeldab materjali;</p> <p>Tegevust väljendades vajutab voolimismassi auke, teeb pinnale jooni ja täppe;</p>	<p>Muljub ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliin);</p> <p>Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni ja täppe;</p>	<p>Kasutab saadud algvorme (kera, silinder) soovitud kuju voolimiseks;</p> <p>Juhendamisel ühendab lihtsaid voolituid detaile omavahel;</p> <p>Ümarvorme ning piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid;</p>	<p>Voolib lihtsaid õõnesvorme kerakujulisest savitükist;</p> <p>Juhendamisel silub detailide pinda;</p> <p>Voolib juhendamisel ka ühest savitükist venitades ja pigistades sellest välja terviku erinevaid osi;</p>	<p>Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestab nende eripära, vajadusel soojendab plastiliini ja niisutab savi;</p> <p>Kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel, mustri tegemisel ja erineva tekstuuri andmisel;</p> <p>Omab ettekujutust lõpp produktist ja oskab võtta vastavad kogused plastiliini;</p> <p>Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad;</p>

<p>Joonistamine</p>	<p>Kritseldab liikuva ja vaba käega;</p> <p>Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni;</p> <p>Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (paber, asfalt);</p>	<p>Valib sageli vabaks tegevuseks joonistamise (kritseldab);</p> <p>Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt. joonistusvahendeid;</p> <p>Tõmbab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega erinevaid jälgi (täpid, erinevad jooned: püsides paberil;</p> <p>Inimest kujutades joonistab peajalgse;</p>	<p>Kasutab iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid (nt viltpliiatsid, pastellid);</p> <p>Värvib enamasti kontuuri ületamata;</p> <p>Kasutab erinevaid joonistusvaheneid liigse surveta;</p> <p>Kasutab iseseisvalt aukšabloone;</p> <p>Suudab kujutada esemeid ja inimest;</p>	<p>Värvib (omajoonistatud või värviraamatu) kujundid värvipliiatsiga, kriidiga, viltpliiatsiga kontuuri ületamata;</p> <p>Suudab kujutada natuurile sarnaseid objekte ja esemeid;</p> <p>Inimese joonistamisel kasutab detaile (näpud, kael)</p>	<p>Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi;</p> <p>Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat;</p> <p>Joonistab vaadeldavaid ja kujutatavaid objekte erinevates vaadetes ja liikumistes ja asendites;</p> <p>Laps oskab kujutada arhailise tikandi motiive: sõõr, rist, elupuu, roos</p>
<p>Maalimine</p>	<p>Kannab värvi paberile õpetaja antud värvise pintsliga;</p> <p>Juhendamisel tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe; Jätab paberile jäljendeid õpetaja poolt värviga kaetud svammiga, templiga</p>	<p>Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees;</p> <p>Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe (pintslitrukk);</p> <p>Teeb näpuvärvidega punkte, jooni ja</p>	<p>Juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid (silmad, suu);</p> <p>Loputab pintsli ja vajadusel toob uue vee;</p> <p>Suunamisel jätab tööle vähe katmata pinda;</p>	<p>Juhendamisel heletumestab värve ja segab omavahel põhivärve;</p> <p>Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobiva tausta;</p> <p>liigutab pintsliga kätt paberil vabalt;</p>	<p>Planeerib kogu aluspaberi pinna;</p> <p>Segab iseseisvalt värve segamisalusel;</p> <p>Alusjoonistust (pliiatsiga) kasutades arvestab maalimisel objektide piirjooni;</p> <p>Oskab ära kasutada kogu paberi pinda;</p>

	<p>jne; Juhendamisel teeb näpüvärviga paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne. jooni;</p>	<p>pindu; Vajutab templiga erinevatele pindadele (paber, kartong) jäljendeid;</p>			<p>Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintslit; Korrastab maalimistarbed; Laps oskab pintsli vajutustega luua korrapärast mustrit.</p>
Meisterdamine	<p>Kasutab õpetaja juhendamisel erinevat pakutud materjali;</p> <p>Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne;</p> <p>Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile;</p>	<p>Kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke; Puistab liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms;</p> <p>Asetab alusele ja surub kinni liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed jms</p> <p>Juhendamisel sooritab kääridega, esmased töövõtted (narmastamine vms); Harjutab pinna katmist liimiga</p>	<p>Lõikab kääridega erineva laiussega ribasid;</p> <p>Juhendamisel lõikab kääridega lihtsaid sirgete piirjoontega kujundeid;</p> <p>Katab liimiga objekti ja paneb selle aluspinnale;</p> <p>Kortsutab erineva paksusega paberit;</p> <p>Kasutab iseseisvalt pulgaliimi;</p>	<p>Lõikab kääridega lihtsaid sirgete piirjoontega kujundeid; oskab liimi kanda objekti äärele;</p> <p>Voldib paberi pooleks, neljaks; Juhendamisel rebib ribasid ja lihtsaid kujundeid;</p> <p>Ühendab erinevaid materjale lihtsate ühendusvõtete abil (nt plastiliini, tikkudega);</p>	<p>Lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid;</p> <p>Laps teab mõistet “kollaaž.” ja oskab luua pilti</p> <p>Laps oskab detailidest moodustada korrapärase mustri.</p> <p>Voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsaid objekte (paat, lennuk, müts)</p> <p>Rebib lihtsamaid kujundeid;</p>

		pintsli abil;			<p>Punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (nt järjehoidja, linik vms);</p> <p>Juhendamisel punub keerupaela, punub (kolmeharulist) palmikut;</p> <p>Loob lihtsaid meisterdusi kasutades erinevaid ühendamisvahendeid ja võtteid (nt liim, kleeplint, traat);</p>
<p>Kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine</p>	<p>Kaunistab kasutades näpuvärve;</p> <p>Kaunistab juhendamisel (täppidega, joontega) mitmesuguseid tasapinnalisi esemeid;</p>	<p>Kaunistab (täppidega, joontega ja geomeetriliste kujunditega) mitmesuguseid ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid;</p> <p>Kasutab templi abil esemete kaunistamist;</p>	<p>Kujundab geomeetrilistest kujunditest esemeid ja loomi,</p> <p>Koostab mosaiik-mängudes lihtsaid mustreid;</p> <p>Kasutab looduslikku materjali koos teiste materjalidega,</p> <p>Juhendamisel kujundab tähtpäevakaardi</p>	<p>Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest;</p> <p>Kasutab esemete ilustamisel lihtsaid trükke, ja moodustab mustri erinevaid rütme (rahvusmotive);</p> <p>Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi;</p> <p>Lükib varieeruva kuju, värvusega</p>	<p>Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib;</p> <p>Kaunistab eseme, valides värvi, kaunistusmotive ja meetodi (maalimine, kleepimine, kraapimine jne.)</p> <p>Oskab juhendamisel</p>

			sobivate motiividega;	elementidest nõõrile ruumilise jada (luues kaelakee, kuuseehte vms),	kujundada tähtpäevaga seotud peolauda, kaunistusi (kaart) ja ruumi;
Visuaalse keskkonna teadvustamine;	Suunamisel tunneb aktiivset huvi ümbritsevate esemete, taimede ja loodusnähtuste vastu;juhhib teda huvitavatele esemetele ja nähtustele täiskasvanu tähelepanu;	Vaatleb ja osutab ümbritsevatele asjadele, olles avatud uuele ja huvitavale	Korjab juhendamisel looduslikku materjali meisterdamiseks või ruumi kaunistamiseks; Kasutab looduslikku materjali mänguasjadena;	Leiab esemete mitmeotstarbelise kasutamise võimalust; Märkab esemete ühiseid tunnuseid;	Leiab ümbritseva keskkonna objektide sarnasusi elusolenditega (nt puu oks sarnaneb ussiga vms); Märkab loodust erinevatel aastaegadel ja kasutab seda kunstitegevustes;
Kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;	Tunneb rõõmu erinevate värvide kasutamisest.	Kasutab erinevaid värve, räägib, mida kujutab.	Valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab seda; Väljendab oma emotsioone. kasutades soovitud värve;	Kirjeldab esemete mitmeotstarbelise kasutamise võimalust, Valib sobiva taustatoonid meeleolust ja aastaegadest lähtuvalt;	Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha abil; Väljendab pildi meeleolu ja iseloomu tausta kujundamisega;
Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.	Suunavate küsimuste abil leiab piltidelt, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid, rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust;	Vaatleb pilte, näidistoid, raamatu illustratsioone; osutab enda jaoks tähtsatele objektidele, nähtustele ning nimetab neid;	Vaatleb huviga raamatuillustratsioone; Jutustab suunamise abil, mida on kujutanud oma töödel; Kunstitöö vaatlemisel	Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioone ja kunstitoid esitades küsimusi ja avaldades arvamusi; Jutustab suunamisel, milliseid materjale on	Teoseid vaadeldes ja kirjeldades märkab värve, detaile ja meeleolu; Fantaseerib ja jutustab teose juurde loo; Suunamisel põhjendab

			vastab suunavatele küsimustele;	kasutatud töö valmimisel;	materjalide, vormi- ja värvilahenduste kasutamist;
--	--	--	---------------------------------	---------------------------	--

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Valdkond Muusika

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika **sisu:**

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel:**

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne, Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Laulmine;	<p>Huvitub laululisest tegevusest;</p> <p>Kuulab, jälgib õpetaja laulu;</p> <p>Püüab õpetajaga kaasa laulda (laulab kaasa üksikuid silpe, sõnu ja laululõike);</p> <p>Osaleb laulude esitamisel (plaksutab või laulab kaasa);</p>	<p>Püüab laulda rühmaga ühtses tempos;</p> <p>Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;</p>	<p>Esitab laule rühmaga ühtses tempos;</p> <p>Laulab loomuliku häälega;</p> <p>Laulab peast teistega koos õpitud rahva- ja lastelaule;</p>	<p>Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist;</p> <p>Laulab peast teistega koos õpitud eakohaseid rahva- ja lastelaule;</p>	<p>Laulab ilmekalt voolava pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule, esitab neid nii rühmas kui ka üksi; laulab regilaulu</p>
Muusika kuulamine;	<p>Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.</p>	<p>Reageerib emotsionaalselt kuulatavale muusikapalale (nt. plaksutab kaasa, kõigub kehaga jne).</p>	<p>Eristab laulu ja instrumentaalmuusikat;</p> <p>Tunneb kuulamisel ära mõningaid õpitud laule;</p>	<p>Kuulab huviga laulu ja muusikapala;</p> <p>Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeolusid</p>	<p>Väljendab loovalt muusika kuulamises saadud elamusi, iseloomustades erinevaid muusikalisi karaktereid;</p>

			Väljendab kuulatud muusikapalas tajutud meeleolusid liigutuste ja liikumisega.	erinevate muusikaliste tegevuste – liikumine, laulmine, pillimäng – kaudu (nt. järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu, hakkab kaasa laulma); Eristab rõõmsat ja kurba muusikat;	Iseloomustab kuulatud muusikapala eakohaste sõnadega; Eristab lihtsamaid muusikažanre (nt. hällilaul, rahvalaul, tantsuviis);
Muusikalis-rütmiline liikumine;	Sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt. paigaltammumine, keerutamine üksikult, hüplemine, lehvitamine, plaksutamine, sõrmega vibutamine).	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule (nt. kõnd, jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine); Õpib tantsima koos paarilisega; Õpib moodustama ringi, liikuma hanereas.	Väljendab muusika meeleolu loova liikumisega. Muudab liikumist vastavalt muusika tempole, dünaamikale, registrile Osaleb laulumängudes; Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt. põlvetõstejooks, liikumine hanereas ja ringis, tantsimine paarilisega); Laps tutvub hüpaksammu ja	Arvestab muusika meetrumit ja pulssi (nt. liigub hanereas – ringis nii üksi kui paaris); Liigub sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja galoppi; Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente.	Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga; Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu); Oskab külge- ja otsegaloppi, hüpaksammu; Suudab improviseerida liigutusi vastavalt muusikale.

			otsejalopiga.		
Pillimäng.	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab, koputab jalgadega); Oskab õigesti hoida erinevaid lihtsamaid rütmipille (marakas, rütmimuna, kõlapulgad).	Mängib kaasa ühtlast meetrumi või rütmi muusika kuulamisel, kasutades kehapilli, lihtsamaid rütmipille (marakad, rütmimunad, kõlapulgad, trianglid, kastanjetid, tamburiin, kuljused).	Mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks, eristab kuulamisel neid tämbri järgi; Tunneb lihtsamate rütmipillide nimetusi ja oskab neid õigesti mängida.	Mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille, mängib õpitud rütmisaateid lastelauludele.; Rütmipille mängides oskab teistega koos üheaegselt pillimängu alustada ja lõpetada ning mängida teistega ühes tempos;	Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel (kõlaplaadid, kellamäng, metallofon) kaasmänge õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele. Osaleb lastepillide ansambli mängus; Oskab ette näitamisel mängida kõiki rütmipille.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

Valdkond **Liikumine**

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgiks** on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikumine **sisu:**

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel:**

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Sisu	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus.	Sooritab harjutusi õpetaja ettenäitamisel aktiivselt ja rõõmsalt;	Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.	Oskab nimetada mõnda spordiala; Oskab kasutada	Saab aru kehaliste harjutuste vajalikkusest;	Mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;

	<p>Liigub õpetaja juhendamisel ohutult;</p> <p>Oskab liikuda ettenäidatud suunas.</p>		<p>erinevaid spordivahendeid ohutult.</p>	<p>Oskab nimetada mõnda nimekat sportlast;</p> <p>Järgib õpetaja juhendamisel basseinis ohutusreegleid;</p> <p>Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga ohutult.</p>	<p>Omab algteadmisi rahvastepallist;</p> <p>Oskab nimetada erinevaid spordialasid ja mõnd Eesti tuntuimat sportlast;</p> <p>Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.</p>
Põhiliikumised;	<p>Oskab liikuda kõndides ja joostes vabalt;</p> <p>Roomab ja kõnnib võimlemispingil;</p> <p>Suudab joosta kiire /aeglase tempoga;</p> <p>Hüppab üle nõõri, rõngast-rõngasse, õpetaja abiga batuudil; oskab palli veeretada, visata kahe käega pea kohalt ning kahe käega alt kaugusesse.</p>	<p>Õpib sooritama põhiliikumisi;</p> <p>Kõnnib ja jookseb suuna muutustega kolonnis, läbisegi, peatusega;</p> <p>Suudab kõndida päkkadel;</p> <p>Õpib sooritama koordineeritud tasakaalu ja osavust nõudvaid harjutusi;</p> <p>Õpib säilitama tasakaalu pingil ja vähendatud pinnal;</p>	<p>Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;</p> <p>Suudab ronida varbseinal üles-alla vahelduva sammuga;</p> <p>Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;</p> <p>Õpib sooritama harjutusi võimlemisvahenditega;</p> <p>Püüab hoida tasakaalu ühel jalal seistes;</p>	<p>Kasutab põhiliikumisi ja väikevahendeid aktiivses tegevuses ja mängudes;</p> <p>Sooritab koordineeritud liigutusi; harki-kokku, harki-risti hüplemist koos käte tööga; Oskab jooksult pidurdada, seista ühel jalal.</p> <p>Oskab matil end veeretada;</p>	<p>Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud;</p> <p>Põrgatab palli vahelduvalt mõlema käega;</p> <p>Oskab sööta palli kaaslasele rinnalt;</p> <p>Säilitab staatilist tasakaalu asendites ja liikumisel;</p> <p>Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;</p> <p>Oskab põlve- ja</p>

					sääretõste jooksu;
Enesekontroll ja hügieen;	Õpib aktiivses tegevuses rühmakaaslastega arvestama; Õpib peale liikumistegevusi nägu ja käsi pesema	Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided; Õpib hoidma oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis ja viirus;	Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel; Oskab ennast ja rühmakaaslast tunnustada; .	Õpib taluma kaotust võistlusmängudes; Harjutab hügieenireeglite täitmist, oskab end ujulas pesta ja kuivatada,	Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud mängureeglitest; Soovib olla edukas, oskab ka kaotada; Täidab hügieenireegleid kehalisel koormusel ja ujumisel;
Tants ja rütmika	Püüab matkida loomade liikumisi. Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.	Õpib liikuma rütmiliselt ja plaksutamavastavalt rütmile; Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule; Suudab kehatunnetusharjutusi sooritada iseseisvalt.	Suudab üldarendavaid harjutusi sooritada rütmimuusika järgi; Õpib liikuma vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele; Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.	Püüab harjutuste sooritamise ajal õigesti rütmiliselt hingata; Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga; Kasutab lihtsamaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega; Oskab väljendada liikumise kaudu emotsioone; Kasutab liikumisel loovalt vahendeid(lindid, rõngad, pallid),
Erinevad spordialad;	Tuleb toime lühemate jalutuskäikudega; Õpib jooksma õpetajaga koos ettenäidatud lühikest distantsi; Õpib läbima takistusrada.	Õpib vedama tühja kelku; Sõidab kelgul iseseisvalt laugest nõlvast alla; Õpib liikuma õpetaja või vanematega looduses; Osaleb lasteaia spordipäevadel,	Läbib lühemat matkarada. Suudab läbida lühikesel kiirränakut ja 200 m jooksu; Osaleb aktiivselt lasteaia spordipäevadel; Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul	Õpib kasutama suusavarustust õpetaja abiga; Õpib rivistuma suuskadel ning suusatamisel kasutama libisemist; Õpib mängima veemänge ilma vett kartmata. Harjutab	Kasutab suusavarustust iseseisvalt; Suusatab vahelduva libiseva sammuga ning sooritab lihtsamaid pöördeid paigal ning liikumisel; Kasutab abivahendeid

		Harjutab vastupidavusjooksu 170 m.; Harjutab hoota kaugushüpet. Sooritab P/V käega liivakoti kaug- ja täpsusviset.	olevat kaaslast; Kelgutab mäest alla, täites eriülesandid (nt esemete haaramine).	vette hingamist; Tunneb rõõmu oma saavutustest osaledes lasteaia spordipäevadel; Harjutab kahe rattalise rattaga sõitmist; Tutvub erinevate pallimängude elementidega.	ujumisoskuse harjutamise eesmärgil; Suudab vees libiseda; Pingutab spordipäevadel hea tulemuse nimel; Läbib vastupidavusjooksu 500 m; Hüppab hooga kaugust; Sõidab kahe rattalise rattaga;
Liikumismängud;	Õpib mängima koos õpetajaga 1 reeglina jooksu- ning kõnnimänge.	Õpib mängima 2-3 reeglina kõnni- ja jooksu mänge. Oskab arvestada reeglitega; Mängib matkiva sisuga liikumismänge; Õpib kasutama mängusisule vastavaid võimlemisvahendeid.	Oskab mängida 2-4 reeglina liikumismänge, rolli ja kujutlusmänge; Osaleb lihtsamates teatevõistlustes; Õpib hindama enda võistkonna ja vastasvõistkonna edukust.	Oskab kasutada mängu- ja spordivahendeid loovmängudes; Õpib mängima lihtsamaid maastikumänge.	Suudab võistelda kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine); Mängib sportlike elementidega mänge (rahvaste- ja jalgpall).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks, pingutab tulemuse nimel;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;

- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- 7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest, oskab kaotada;
- 13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

VALDKOND Liikluskasvatus

Eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgiks** on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- lapsel kujunevad õiged liiklemisharjumused;
- järgib esmaseid liiklus- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikluskasvatus **sisu:**

- esmased liiklusalased teadmised: ohutus, reeglid jalakäijale ja jalgratturile;
- liiklusmärkide tundmaõppimine;
- liikumismängud;
- erinevate situatsioonid lahendamine;
- praktilised ülesanded liikluses jalgsi ja jalgrattaga.
- käitumise ja hoiakute mõjutamine ning liiklusoskuste arendamine;

Õppe- ja kasvatustegevuse **kavandamisel ja korraldamisel:**

- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks reeglitest kinnipidamist ja isikliku eeskujuga mõjutamist.
- suunatakse last oma kaaslastega arvestama, olema tähelepanelik.

- arendatakse koordinaatsiooni, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet ja reageerimisostust

3-aastased	4- aastased	5- aastased	6-7.-aastased
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõisted tänav, hoov 2. Mõisted kõnnitee, sõidutee 3. Auto, buss, jalgratas 4. Värvid- punane, kollane, roheline 5. Kõndimine nõorist kinni või kõndimine eakaaslasel käest kinni hoides 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõisted tänav, hoov 2. Mõisted kõnnitee, sõidutee 3. Auto, buss, jalgratas 4. Värvid- punane, kollane, roheline 5. Kõndimine nõorist kinni või kõndimine eakaaslasel käest kinni hoides 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistete kordamine- maantee, hoov, kõnnitee, sõidutee 2. Jalakäijate ülekäigurada- tee ületamine 3. Grupis liikumine asulas sõidutee servas 4. Bussipeatus 5. Parem- vasak pool. Jalakäijate liikumine kõnniteel, autode liikumine sõiduteel. 6. Eriotstarbelised sõidukid (politsei, kiirabi, tuletõrje) 7. Mängud valgusfooriga 8. Jalgrattaga sõitmise kord hoovis liiklusväljakul, jalgrattakiiver, jalgrattaparkla. 9. Liiklusmärkide tähendused hoovis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liikluseeskirjade vajalikkus kõigile. Tee ületamise kord asulas 2. Jalakäijale vajalikud liiklusmärgid ja nende tähendused (ka meie hoovis) 3. Ühissõidukid. Käitumine sõidukit oodates, sõidukis olles ja peale väljumist sõidutee ületamine 4. Lasteaia õueala ohtlikud kohad, jalgrattasõit, parkla 5. Grupis liikumine asula sõidutee ääres 6. Liikluslaste filmide vaatamine, situatsioonide arutelu 7. Turvavarustus jalakäijale (helkur ja turvavest) 8. 112, abi kutsumine 9. Ilmastiku erinevused ja nendega arvestamine 10. Õppekäik linna – liikluse vaatlus ja arutelu, tee ületamine valgusfooriga 11. Parem- vasak pool. Jalakäijate liikumine kõnniteel, autode liikumine sõiduteel

